Ушбу сонда:
2 ИШЧИ СУДДА ҲИМОЯ ҚИЛИНДИ
3 ЖАМОА ШАРТНОМАЛАРИ: У ҚАНДАЙ ТУЗИЛАДИ
4 «ТЕМИР ОТ» ҲОВЛИҚМАЛИКНИ КЎТАРМАЙДИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ

ISHONCH

ГАЗЕТА 1991 ЙИЛ 21 МАРТДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

1999 йил 10 феврал, чоршанба №21 (668)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ТАЪЛИМ ИСЛОҲОТИГА БАҒИШЛАНДИ

Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурида академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари тармоғини яратиш ва ривожлантириш, уларни республика ҳудудида мақбул жойлаштириш ҳамда замонавий талабларга мувофиқ техника билан жиҳозлаш бўйича белгиланган вазифаларни рўёбга чиқариш мақсадида Республика Вазирлар Маҳкамаси ўтган йил сентябрь ойида махсус қарор қабул қилган эди. Унда 1999-2005 йилларда академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларининг моддий-техника базасини ривожлантириш ҳамда маблағ билан таъминлаш дастури тасдиқланганди.

Вазирлар Маҳкамасида академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари қурилиши, таъмирланишининг 1999-2000 йилларга мўлжалланган дастури бўйича ташкилий ишлар қандай бораётганига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда мутасадди вазирликлар, идора, концерн, банкларнинг раҳбарлари, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳокимларининг қурилиш ва ижтимоий масалалар бўйича ўринбосарлари, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими, тендер бошқармаларининг бошлиқлари, вилоят бош меъморлари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари қурилиши дирекцияси, қурилиш трестларининг раҳбарлари иштирок этди.

Йиғилишни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б.Ҳамидов олиб борди.

Дастурга мувофиқ 2000 йил 1 сентябрга қадар мамлакатимизда 304 та академик лицей ва касб-ҳунар коллежини ишга тушириш режалаштирилган. Шундан 195 таси янгидан қурилади. Йиғилишда академик лицей ва касб-ҳунар коллежларини қуриш, таъмирлаш, лойиҳаларини ишлаб чиқиш, лойиҳа ва пудрат ишларини молиявий таъминлаш каби масалалар кўриб чиқилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчилари Т.Алимов, Ғ.Барноев, Т.Рисқиев, Бош вазир ўринбосарлари Ҳ.Кароматов, А.Исаев, Вазирлар Маҳкамаси ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи Г.Саидова қатнашди.

/ЎзА/

Янги китоб тақдимоти

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясида «Баркамол авлод орзуси» китобининг тақдимот маросими бўлиб ўтди.

Мазкур китобда Президент Ислом Каримовнинг мамлакатимизда ҳар томонлама камол топган авлодни тарбиялаш, миллий мафкурани шакллантириш, таълим-тарбия тизимини тубдан ислоҳ қилиш, кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш борасидаги фикрлари жамланган.

Китобдан давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлис 1Х сессиясида сўзлаган нутқи, «Тафаккур» журнали бош муҳаррири саволларига жавоблари ўрин олган. Асарнинг «Аждодлар орзуси», «Мустақиллик - орзулар рўёби», «Орзуга эришмоқ йўли», «Баркамол авлод ёхуд «Портлаш эффекти» нима?» деб номланган фаслларида йўлбошчимизнинг маърифат ва ёшлар тарбияси, янги таълим тизимининг мақсад ва вазифалари, босқич ва шакллари хусусидаги публицистик мулоҳазалари баён этилиб, уларнинг мазмун-моҳияти кенг ёритиб берилган.

Тақдимот маросимида сўзга чиққанлар мазкур китоб ижтимоий соҳадаги ислоҳотларни чуқурлаштириш, баркамол авлодни вояга етказишда муҳим дастуриламал бўлиб қолишини таъкидладилар. Зеро, Президентимиз таъкидлаганидек, таълим-тарбия тизимини ўзгартирмасдан туриб онгни ўзгартириб бўлмайди, онгни, тафаккурни ўзгартирмасдан туриб эса озод ва обод жамиятни барпо этиш мумкин эмас.

Маросимда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Т.Рисқиев сўзга чиқди.

/ЎзА/

НАВОИЙ РУҲИНИ ШОД АЙЛАБ

Мамлакатимизда буюк мутафаккир, шеъриятимиз султони Алишер Навоий таваллудининг 558 йиллиги кенг нишонланмоқда. Меҳнат жамоалари, мактаблар, ўқув юртлари, кутубхоналарда шонли санага бағишланган адабий кечалар, учрашувлар, навоийхонликлар бўлиб ўтмоқда.

Улуғ бобокалонимиз таваллуд топган кун - 9 февралда унинг муборак номи билан аталувчи Ўзбекистон миллий боғи эрталабданоқ ёзувчи ва шоирлар, адабиётшунос олимлар, маданият ва санъат арбоблари, ўқув юртларининг талабалари, жамоат ташкилотлари, дипломатик корпус вакиллари билан гавжум бўлди. Бу ерда буюк шоир таваллуд кунига бағишланган анъанавий маросим бўлиб ўтди. Уни республика ёзувчилар уюшмаси раиси, Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов очди.

Маросимда сўзга чиққан Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубов, Ўзбекистон халқ шоири, Навоий мукофоти совриндори Барот Бойқобулов, таниқли навоийшунос олим Абдуқодир Ҳайитметов ва бошқалар Алишер Навоий ўзининг ўлмас асарлари билан адабиётимизни, она тилимизни, маданиятимиз ва маънавиятимизни қуёш қадар юксакликка кўтарган сиймо эканлигини таъкидладилар.

Боғдаги Навоий ҳайкали пойига Тошкент шаҳар ҳокимлиги, Маданият ишлари вазирлиги, Ёзувчилар уюшмаси номидан гулчамбарлар қўйилди. Санъат усталари шоир ғазаллари асосида тайёрланган концерт дастурини намойиш этдилар.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Нарзулла Жўраев, Бош вазир ўринбосари Ҳамидулла Кароматов қатнашди.

* * *

Миллатимиз фаҳри, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий ҳазратлари таваллудининг 558 йиллиги Самарқандда муносиб нишонланмоқда. Адиб қадами теккан табаррук шаҳар аҳли буюк мутафаккирга юксак ҳурмат бажо келтирмоқда.

Эрта тонгданоқ шоирнинг муҳташам ҳайкали салобат тўкиб турган Университет хиёбонига вилоят, шаҳар жамоатчилиги вакиллари, ҳокимликлар раҳбарлари, ижодкорлару санъаткорлар, талабалар тўпланишди.

Сўзга чиққанлар ҳазрат Навоий мумтоз адабиётимиз равнақига бебаҳо ҳисса қўшганлигини таъкидладилар. Бобокалонимизнинг ўлмас асарлари, киши руҳига олам-олам завқ бағишловчи ғазаллари, рубоийлари, туюқ ва мувашшаҳлари ёш авлодни инсонпарварлик руҳида тарбиялашда муҳим аҳамиятга эга эканига алоҳида эътибор қаратилди.

Навоий бобомизга бўлган чексиз эҳтиром вилоятда кун бўйи давом этди. Маданият муассасалари, ўқув даргоҳлари, корхона ва ташкилотларда навоийхонлик кечалари ўтказилди, унинг ғазалларига басталанган куй-қўшиқлар янгради.

(ЎзА).

Хабарларда жўшқин ҳаёт нафаси

ҚЎШИМЧА ИМТИЁЗЛАР

«Сирдарётелеком» ҳиссадорлик жамияти маъмурияти ва касаба уюшмалари ташкилоти ишчи хизматчиларнинг ижтимоий ҳимоясига катта эътибор қаратмоқда. Жумладан, зарарли иш жойида меҳнат қилаётган алоқачиларнинг ойлик маошларига 20 фоиз устама ҳақ тўланмоқда. Фарзандлари икки ёшдан ошган аёлларга қўшимча нафақа берилиб, корхона ходимлари эса уй телефонлари ҳақини тўлашдан озод қилиндилар.

СИНОВ ОЛДИДАН

Болалар ва ўсмирлар Жиззах вилоят қўғирчоқ театри артистлари Ғ.Йўлдошев, Ж.Мамараҳимов, Н.Маҳмудов ва бошқаларнинг саҳнада чиқишларини интиқлик билан кутишади. Санъаткорлар бунга ўзларининг қатор қизиқарли спектаклллардаги чиқишлари билан сазовор бўлишган.

Театр жамоаси яқинда халқимизнинг «Тоҳир ва Зуҳра» эртаги асосида намойиш этган спектакли билан бу ҳурматни янада мустаҳкамлади. Жамоа учун бу галги чиқиш қўғирчоқ театрлари ижодкорларининг кўкламда бўлиб ўтадиган республика кўриги олдидан муҳим синов вазифасини ўтади.

ИШТИЁҚ

Юқори Чирчиқ туманидаги Ийк Ота номли жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил ҳам илғорликни қўлдан бермаслик учун кўкламги экиш мавсумига пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Ерлар куздаёқ шудгорлаб қўйилган эди. Техника воситалари сифатли таъмирланмоқда. Бу ишларда айниқса, моҳир механизаторлар Антон Ким, Б.Анарбоевлар ҳамкасбларига ўрнак бўлишмоқда.

Айни кунларда далага ўғит чиқариш, ерни экишга тайёрлаш ишлари қизғин бораётир. Хўжаликда, ариқ-зовурларни тартибга келтириш, тўғон-тўсиқларни таъмирлаш ишларига катта аҳамият берилмоқда.

МУҲИМ ҚЎЛЛАНМА

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Туркистон» газетаси мухбири саволларига жавоблари Бухоро вилояти барча меҳнат жамоалари, ўқув юртларида катта қизиқиш билан ўқиб ўрганилмоқда.

Бухоро давлат университетида ўтказилган анжуман ҳам ана шу мавзуга бағишланди. Унда сўзга чиққан олимлар, талабалар, вилоят ҳокимлиги, «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази бўлими вакиллари юртбошимизнинг «Туркистон» газетаси мухбирининг саволларига жавобларида мамлакатимизнинг истиқлол йилларида босиб ўтган йўлига холисона баҳо берганлиги, келажак ҳаётимиз, фаровон турмушимизга шу кунларда тамал тоши қўйилаётганлиги илмий-сиёсий, назарий-амалий асослаб берилганлигини таъкидладилар. Унда баён этилган қоида ва хулосаларнинг барча олий ва ўрта махсус ўқув юртларида, умумтаълим мактабларида ўқиб ўрганишни ташкил этиш тавсия қилинди.

ИҚТИДОРЛИЛАРГА ЭЪТИБОР

Андижон муҳандислик-иқтисодиёт институти қошида ташкил этилган академик лицейда янги ўқув йилдан бошлаб иқтидорли ўқувчилар «Кичик академия»си фаолият кўрсатмоқда. Бундан мақсад - лицей ўқувчилари орасидан зеҳнли ва зукко, истеъдодли ёшларни махсус тест синовлари ёрдамида аниқлаш, уларнинг иқтидори бўйича пухта билим олиши учун шароит яратиш ва алоҳида машғулотлар ўтказишдан иборатдир. Бунинг самараси ўлароқ, институтнинг Абдувосит Ниёзов, Аброр Бердираҳмонов, Ойбек Ниёзов каби талабалари Тошкентдаги халқаро аэрокосмик мактаби машғулотларида қатнашдилар. Улуғбек Ашуров эса «Акселз» ташкилоти танловининг барча босқичларида муваффақиятли иштирок этди.

«Ишонч» ва ЎзА мухбирлари.

Косонсой туманида иқтисодий ислоҳотларни давр талаблари асосида олиб бораётган жамоа хўжаликлари кўп. Улардан бири «ТЕРГАЧИ» дир. Ўтган йилни хўжалик деҳқонлари қувончли натижалар билан якунлашди.

Асл деҳқонлар 1999 йилда ҳам ютуқларни кўпайтиришни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйишган. Шу боис бу ерда қишки юмушлар уюшқоқлик билан олиб борилмоқда.

Суратда: жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси Ҳамиджон Раҳимов (чапдан) механизатор Баҳриддин Мирзакаримов билан.

АКЦИЯ ҚИЙМАТИ ОШМОҚДА

«Тошкент» Республика фонд биржасида ўтган навбатдаги савдода Қашқадарёдаги «Мелиоқурилиш» акциядорлик жамиятига тегишли акциялар пакети савдоси қимматбаҳо қоғозлар бўйича амалга оширилган энг йирик олди-сотди операцияларидан бири сифатида қайд этилди. Мазкур акциядорлик жамиятининг қиймати 1000 сўм бўлган ҳар бир акцияси 1050 сўмдан сотилди. Сармоядорлар умумий қиймати 7 миллион 780 минг сўмликдан кўпроқ акцияларни сотиб олдилар.

Тезкор шарҳ

ЭФИОПИЯ-ЭРИТРЕЯ: ЯНА ЖАНГЛАР БОШЛАНДИ

5 феврал куни Эритрея самолётлари Эфиопиянинг Адди-Грат шаҳрини бомбардимон қилди. Аддис-Абебадан тарқатилган хабарда бу ҳужумдан кўзланган мақсад нефт омборлари ва уларга яқин бошқа муҳим иншоотларни йўқ қилишдан иборат бўлгани таъкидланади. Бу воқеа Эритрея билан Эфиопия ўртасида 1998 йилнинг июн ойида АҚШ воситачилигида имзоланган ҳаводан ҳужум қилмаслик тўғрисидаги ҳужжатни барбод қилди.

Африканинг бу икки мамлакати ўртасидаги қарама-қаршилик ўтган йилнинг май ойида бошланган эди. Ўшанда Эритрея аскарлари Эфиопия ҳудудининг бир қисмини эгаллаб олган ва Асмэрадаги ҳукумат ишғол қилинган ер Эритреянинг ўз мулки эканини билдирганди. Асмэрадаги расмий доираларнинг даъвоси қадимги италян хариталарига асосланган бўлиб, бу хариталар босиб олинган ҳудуд гўёки илгари эритреяликларга тегишли бўлганидан гувоҳлик беради.

1998 йилнинг майида бошланган уруш халқаро ҳамжамиятнинг тинчликпарвар саъй-ҳаракатлари билан тўхтатилди. Таъкидланганидек, июн ойида икки давлат ўртасида ҳаводан ҳужум қилмаслик тўғрисидаги ҳужжат ва сулҳ битими имзоланди. Шу билан низо якун топгандек эди. Лекин шу кунларда содир бўлаётган воқеалар Эритреянинг тарихий нуқтаи назардан олиб қаралганда ўз мулки ҳисобланган ерларни босиб олиш ниятидан воз кечмаганини кўрсатиб турибди.

Умуман, низонинг янада чуқурроқ илдизлари ахтарилса 90-йиллар бошида кечган воқеаларга эътибор қаратиш лозим бўлади. Ўша пайтлари Эфиопия ва Эритреянинг ҳозирги раҳбарлари М.Зенауи ҳамда И.Аеворк биргаликда «шўравийлар» тузумини ағдаришга бел боғлаган эди. Дарҳақиқат, уларнинг изчил ҳамкорлиги Менгисту Хайле Мариам раҳбарлигидаги тузумнинг ағдарилишига олиб келди. 1993 йилда эса ягона давлат бўлган Эфиопия иккига бўлинди. Референдум натижасида ҳеч қандай низоларсиз, ҳар икки томоннинг тўла розилиги билан Эфиопия ва Эритрея давлатлари юзага келди. Дастлаб улар ўртасидаги муносабатларда ҳеч қандай ғараз ёки англашилмовчилик йўқ эди.

Аммо 1997 йилда Эритрея ўз миллий валютасини муомалага киритгач, дўстлик ришталари дарз кета бошлади. Эритреянинг Асэб ва Массауа портларидан фойдаланиб келган Эфиопия энди улардан воз кечиб, Жибути портларидан фойдаланишга ўтди. Эритрея катта даромаддан маҳрум бўлди. Борабора аламзадалик кайфияти Эритреяни Эфиопия билан росмана низолашишга олиб келди.

Айни пайтда икки давлатнинг жанглар кетаётган чегарадош ҳудудларида бирор хорижлик журналист бўлмагани учун келаётган хабарлар ҳам бир-бирига зид. Эфиопия Эритреяни самолётлар ёрдамида ҳужум уюштирганликда айблади ва ўзининг жанг майдонида зафар қозонаётганини билдирди. Эритрея эса Эфиопия армияси вертолёт ва баъзи пайтда самолётлар билан ҳужумга ўтаётганини маълум қилди. Бу Ташқи ишлар вазирликларининг баёнотлари холос. Аслида эса ҳар икки томон ҳам қарийб бутун чегара бўйлаб жангга киргани шубҳасиз. Томонлар на БМТ Бош котиби Кофи Аннаннинг, на Кения раҳбари Даниэл Арап Моининг, на бошқаларнинг мурожаатига қулоқ осди. Африка Бирлиги Ташкилоти, АҚШ маъмурияти, Германия ташқи сиёсат маҳкамасининг тинчликка чақирувчи даъватлари ҳам жавобсиз қолмоқда.

Икки мамлакат ўртасидаги қуролли тўқнашув натижалари ҳозирданоқ кўзга ташлана бошлади. Ҳар икки томон ҳам катта талофат кўрмоқда, жанг майдонига яқин ҳудудларда аҳоли азият чекаётир. Кениядан олинган хабарларга қараганда, қуролли тўқнашувлардан хавфсираган «Эфиопиан эйрлайнз» компанияси ўз самолётларининг йўналишларини кескин ўзгартирган. Ҳозир Европадан Эфиопияга келаётган самолётлар Кения пойтахти Найробига қўнмоқда. Булар қуролли можаронинг дарҳол кўзга ташланган зарарли оқибатларидир. Кузатувчилар икки давлат ўртасида ҳозирча чегарадош ҳудудларда бўлаётган низо катта урушга айланиб кетиши мумкин, деган тахминий фикрда. Агар бунинг олди олинмаса, уруш фалокатлари кенг қулоч ёзиши ва нафақат икки мамлакатни, балки уларга қўшни бўлган давлатларни ҳам қамраб олиши эҳтимолдан холи эмас.

Саид ВАҚҚОС,
ЎзА шарҳловчиси.

Маънавиятимиздаги кемтиклик

ПИСТА СОТАЁТГАН БОЛА

Жамиятимизнинг ҳамма жабҳаларида бўлгани каби қонунчиликда ҳам янгиланишлар, ўзгаришлар юз бера бошлади.

Ҳамма қонунлар, қарорлар ижроси билан кучли. Турли миллатга мансуб бўлган 116 минг аҳоли истиқомат қиладиган Олмалиқ шаҳар солиқ инспекцияси ходимлари ҳам ана шундай шиор остида фаолият юритиб, Қонунлар устуворлигига эришишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. 1998 йилда шаҳар бозорларида 260 марта текширишлар ўтказилиб, 166 та қонунбузарлик аниқланди.

Бозорларда фаолият юритаётган жисмоний шахслар, хусусий дўкон эгалари, якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланаётган кишиларнинг баъзилари кўра-била туриб солиқдан қочиш, кўпроқ фойда олиш мақсадида сифатсиз маҳсулотларни сотиш билан одамлар соғлиғига зарар етказаётганликларини ўйламайдилар. Яқинда ўтказилган текширишларда Олмалиқ шаҳрида яшовчи Ҳафиз Алиев 14 номдаги акциз маркаси билан белгиланмаган сигаретларни сотаётганлиги аниқланди. 50 минг сўмлик маҳсулот давлат фойдасига мусодара қилиниб, Алиевга нисбатан жарима белгиланди. Шаҳарнинг «Фестивал» кўчасида яшовчи Дмитрий Трифонов ҳам тўрт номдаги 2260 сўмлик сигаретани сотаётганида солиқ инспекцияси ходимлари томонидан далолатнома тузилди. Натижада унинг ҳам моллари мусодара қилинди ва ўзига жарима солинди.

Қонунбузарликнинг катта-кичиги бўлмайди. Кимгадир «ҳавас» қилган Абдушукур Норматов ҳам «Астра» сигареталарини сотиб турганида тўхтатилди. Бор-йўғи 840 сўмлик сигарета сотмоқчи бўлган бу фуқаро ҳам сигаретлардан маҳрум бўлди, ҳамда жарима тўлади.

«Олмалиқсавдо»га қарашли 8-дўконга кириб борган инспекторлар акциз маркаси бўлмаган «Ўзбекистон» ароғи сотилаётганини пайқаб қолдилар. Ҳар бири 210 сўмдан пулланаётган 19 дона оғу мусодара қилинди ва махсус комиссия қарори билан йўқ қилинди. Сотувчи Хидирова суд қарори билан катта жарима тўлади.

Кўплаб кишиларнинг меҳнатлари билан, катта маблағлар сарфлаш ҳисобига кундан-кун чирой очиб, яшариб бораётган шаҳарларимиз, хиёбонларда, шаҳар кўркига кўрк бўлиб юрган кишиларни кўриш қандай мароқли. Разм солиб турсангиз, ана шу маданиятли кишилар орасида писта чақиб, сигарета қолдиғини дуч келган жойга улоқтириб, хиёбонлар, бекатлар, дўконлар саҳнини, ҳатто транспорт воситаларини ифлос қилаётганлар ҳам борлигига нима дейсиз. Афсуски, писта сотувчилар ҳам бозорлардаги белгиланган жойларда савдо қилмасдан, бекат ва йўлакларда, одам гавжум жойларда туришади. Кўпчилик ҳолларда ёш мактаб ўқувчилари писта, қурт сотаётганининг гувоҳи бўлиш киши кўнглини ранжитади. Эндигина дунёни таниб келаётган болалар совуқда дийдираб бир дона қуртдан қанча фойда олишни мўлжаллаб турадилар. «Тадбиркор» ота-оналар болаларининг келажакда етук кишилар бўлишини орзу қилиш ўрнига бир килограмм пистани икки баробар нархга сотишганига хурсанд бўлиб юраверадилар.

Ана шу ҳолатларни ҳисобга олиб, Олмалиқ шаҳар ҳокими 1998 йил 25 майдаги қарори билан шаҳар солиқ тизими ходимлари зиммасига катта масъулият юклади. Улар кунда икки, уч марта рейдлар уюштириб, белгиланмаган жойларда писта сотаётлар ўртасида тушунтириш, огоҳлантириш ишларини олиб бормоқдалар. Бундай тадбирлар яхши самара бермоқда.

Йўлдош ТОШҚОДИРОВ,
Олмалиқ шаҳар Давлат солиқ инспекциясининг ҳуқуқшуноси.

Таълим ислоҳоти ва касаба уюшмалари

ОМАДЛИ ЁШЛАР

«Таълим тўғрисида»ги Қонунга биноан умумтаълим мактабларида ўқиётган ўқувчилар 9-синфни тамомлагач билими, иқтидорига қараб ўзлари танлаган академик лицей ёки касб-ҳунар коллежида ўқишни давом эттирадилар. Албатта, янги ўқув даргоҳларини ташкил этиш маълум бир вақт, муддатни талаб қилади.

Ҳурматли Президентимиз Ислом Каримов ўзининг «Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори» мавзуидаги маърузасида ислоҳотнинг босқичлари ҳақида шундай деган эди:

«Биринчи босқич - ўтиш даври бўлиб, у 1997-2001 йилларда, яъни 4 йил давомида жорий этилади. Бунда кадрлар тайёрлаш тизими салоҳиятини сақлаб қолиш, унинг ривожланиши учун ҳуқуқий - меъёрий, илмий - методик, молиявий - моддий шарт-шароитлар яратиш лозим. Бу босқичда асосан қуйидаги вазифаларни бажариш керак:

Миллий дастурни амалга оширишнинг бошланиши; янги талабларга жавоб бера оладиган педагог кадрларни тайёрлаш; ўқув стандартларини яратиш ва янги ўқув дастурлари устида ишлаш; умумтаълим мактабларини тузилиш жиҳатидан қайта қуриш; уч йиллик таълим - ўрта махсус ва касб ҳунар билим юртлари (касб коллежи ва академик лицей) тизимига замин тайёрлаш; узлуксиз таълим-тарбия тизимига асос соладиган тадбирларни амалга ошириш; ижтимоий ҳимояни кафолатлаш каби масалаларни ечиш босқичи».

Кўриниб турибдики, мазкур босқич жуда катта ишларни амалга оширишни талаб этадиган ғоят масъулиятли даврдир. Шу боис ҳам Республика Вазирлар Маҳкамаси 1998 йил февралда «Академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларини ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини бошқариш тўғрисида», сентябрда эса «1999-2005 йилларда академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларининг моддий-техника базасини ривожлантириш ҳамда маблағ билан таъминлаш дастури тўғрисида»ги қарорларни қабул қилди.

Кейинги қарорда таълим муассасаларининг янги турларига қўйилаётган талабларга мувофиқ академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларини барпо этиш учун фаолият кўрсатиб турган ўрта махсус ва ҳунар-техника таълими муассасаларининг моддий-техника базасидан, шунингдек, бошқа бинолар, иморатлар ва қурилиши тугалланмаган объектлардан юқори даражада фойдаланиш;

ишлаб чиқариш амалиёти базалари ва ўқитувчиларнинг яшаш жойларини ҳисобга олган ҳолда касб-ҳунар коллежларини оқилона ихтисослаштириш ва жойлаштириш, зарур ҳолларда яшаш жойи узоқ бўлган ўқувчилар учун ётоқхонада яшаш шароитларини яратиш;

академик лицейларни, қоидага кўра, олий таълим муассасалари ҳузурида, шунингдек, юқори малакали педагог кадрлар мактабига эга бўлган шаҳарларда ва туманлар марказларида ташкил этиш лозимлиги уқтирилган.

Ушбу вазифаларни амалга оширишда касаба уюшмаларининг ўрни ва мавқеи қандай бўлиши керак?». Маълумки, касаба уюшмалари ҳар бир ўқув юртида, илмий тадқиқот муассасаларида ва бошқа меҳнат жамоаларида ташкил этилиб, уларда фаолият кўрсатаётган ўқитувчи, профессорлар, илмий ходимлар, ишчи-хизматчилар ва талабаларни ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг маънавий, маданий юксалишлари, дам олишлари, саломатликларини мустаҳкамлаш, зарур вақтда турли моддий ҳимоя чораларини кўриш ва бошқа ёрдамларни уюштириш билан шуғулланади.

Шундай экан, ҳозирги даврда яна бир муҳим масала - янги ташкил этилаётган академик лицей ва касб-ҳунар коллежларида касаба уюшмаларини тузиш каби муҳим вазифалар ҳам кун тартибига қўйилиши керак.

Яқинда Сирдарё вилоятининг Янгиер шаҳрида жойлашган Гулистон Давлат университетининг академик лицейида бўлиб, бу ердаги таълим-тарбия ишлари билан танишишга тўғри келди. Унинг аҳамиятли томони шундаки, бу билим масканининг академик лицей бўлиши учун жонкуярлик билан астойдил ҳаракат қилингани сезилиб турибди.

Унинг моддий - техник базасини ривожлантириш, ўқитувчи кадрлар билан таъминлаш, миллий мафкура ва маънавиятни замон талаблари даражасига кўтаришда педагогика фанлари доктори, профессор Рисбой Жўраевнинг ҳиссаси каттадир. Қисқа вақт ичида лицей-интернат қайтадан тўла таъмирланди, барча хоналар жиҳозланди, янги лабораторияларга асос солинди. Айни пайтда бу ерда она тили ва адабиёти, химия, биология, чет тили, иқтисод, тарих, физика - математика фанлари бўйича иқтидорли ўғил ва қизлар билим олмоқдалар.

Шунингдек, ўқувчиларнинг бичиш-тикиш, дурадгорлик, пазандалик, тунукасозлик каби ҳунарларни ўрганишлари учун шароитлар яратилган. Бу хайрли ишларда касаба уюшмаси фаолларининг муносиб ҳиссаси бор. Ўқувчилар саломатлигини мустаҳкамлаш бўйича ҳам қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, бу ерда соғломлаштириш бўйича профилакторий шаклида махсус хоналар ташкил этилган. Айни пайтда физиотерапия, жисмоний тарбия, тиш даволаш, ички касалликлар бўйича текширувлар ўтказиш, фитобар хоналари ишлаб турибди. Булардан ташқари тез тиббий ёрдам кўрсатишга мўлжалланган хоналар мавжуд.

Шуни таъкидлаш лозимки, лицейнинг университет қошида ташкил этилганлиги ўқувчиларнинг ҳар томонлама чуқур билим олишларини таъминлашда омил бўлаётир. Ўқитувчилар орасида 15 нафар фан номзоди бор. Педагоглардан М.Исроилов, У.Тошбеков, Р.Исроилова, С.Ҳакимов, И.Исоқов сингарилар бой тажриба ва билимларини ёшларга бахшида этишяпти. Бунинг натижаси ўлароқ лицейни битирган ўқувчилардан қарийб 90 фоизи олий ўқув юртларига киришга муваффақ бўлаётир. Мазкур билим юртида таълим-тарбия ишларининг яхши йўлга қўйилганлигини ҳар йили лицейга киришни истовчилар сони кўпайиб бораётганидан ҳам билиш мумкин. Айни пайтда таҳсил олаётганлар 500 нафарни ташкил этади.

Улар билимларини янада чуқурлаштиришлари учун лабораториялар, лингофон, ички телевидение, маънавият, фан хоналари, кутубхона, клуб ишлаб турибди. Лицей телевидениеси орқали танаффус вақтларида ўқувчиларга мунтазам фан оламидаги, мамлакатимиз ва жаҳонда бўлаётган янгиликлар ҳақида ахборотлар бериб борилади, аълочи ўқувчиларнинг чиқишлари, профессор, ўқитувчиларнинг дарслари ташкил этилади.

Ўқувчилар маънавиятини бойитишда, билимларини оширишда кутубхона хизмати алоҳида аҳамият касб этмоқда. Кутубхона 1999 йил учун 47 номдаги газета ва журналларга обуна бўлган. Бу ерда республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг асарлари, Ўзбекистон Республикасининг Қонунлари, маънавият ва миллий мафкурага оид адабиётлар, буюк алломаларимиз асарларидан юксак дид билан кўргазмалар ташкил этиляпти.

Яна бир янгилик. «Истеъдод» номли кўп тиражли ойлик газета чоп этилмоқда. Унда ўқитувчи ва ўқувчилар ўзларининг турли мавзудаги мақола, хабарлари билан фаол қатнашиб турадилар. Хуллас, юқоридагилар халқ таълими тизимидаги дастлабки натижалардан биридир.

Тошпўлат ТОШЛОНОВ,
фалсафа фанлари доктори,
профессор.

«СЕН ДОИМ ҚАЛБИМДАСАН, ЖИГАРИМ!»

Юртбошимизнинг 9 майни Хотира ва қадрлаш куни сифатида нишонлаш тўғрисидаги таклифлари халқ ўртасида кенг қўллаб-қувватланмоқда. Зеро, қаерда ўтмиш авлод ҳурмат билан эсланса ва кексаларга иззат-икром кўрсатилса, ўша жойда соғлом, баркамол авлод вояга етади.

ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАЙМИЗ

Элбек САНГИРОВ,
уруш ва меҳнат фахрийси,
Мирзаобод тумани.

Умрни оқар сувга қиёслашади. Ҳар гал қариялар бир жойга тўпланганимизда орамиз сийраклашиб бораётганини ҳис қиламиз. Туманимизда урушдан омон қайтганлар сони яқингинада икки юз кишидан ортиқ эди. Кўз очиб юмгунча 60 киши қолибмиз. Шукрки, биз кекса авлодга ҳам мамлакатимиз истиқлолини кўриш насиб этди. Ўзгаришлардан бошимиз осмонда. Бунёдкорлик ишларига таъриф йўқ... Хусусан пойтахтимизнинг бош майдонида қад ростлаётган мотамсаро она ҳайкали тимсолида гўё ўз онамни кўргандек бўляпман. Ёдимда: оловли уруш сари отланганимда муштипар онам ва келин бўлиб тушганига бир ой ҳам бўлмаган қаллиғим кўз ёш билан кузатиб қолишганди. Урушнинг то охиригача жангу жадал кездим. Туз насиб экан, омон қайтдим. Ҳокипойи ўзга юртларда қолиб кетган тенгқурларимиз учун ҳам яшашга, ишлашга тўғри келди. Айниқса, Мирзачўлни ўзлаштиришда, унинг боғ-роғга бурканишида улушим борлигидан фахрланаман. Ҳозир эса озод ва обод Ватан қўйнида қарилик гаштини сураяпман.

Табиб - табиб эмас, бошидан кечирган табиб, дейишади. Дарҳақиқат, бугунги осойишта турмушимизни, бахтли-саодатли кунларни, тўкинчилик қадрини уруш заҳматларини чеккан, очлигу юпунликни, жабру зулмни кўрган биз кексалар ҳаммадан ҳам кўпроқ ҳис этамиз. Қанчалаб норғул тенгдошларимиз бу кунларни кўролмасдан кетди. Улар хотираси олдида бурчлимиз. Аллоҳ таоло юртимизга доимо тинчлик-фаровонликни ато этаверсин.

БУ КУНЛАР ҚАДРИГА ЕТИНГ

Абдуҳаким МАВЛОНОВ,
уруш иштирокчиси, Тошкент вилояти.

Ватанни севмоқлик иймондандир. Шу азиз Ватан учун жонни фидо қилмоқлик эса юрт фарзандлари учун муқаддас.

Иккинчи жаҳон уруши жанггоҳларида қурбон бўлган, миллат ғурури йўлида жон фидо этган юртдошларимиз ҳурматини жойига қўймоқлик мақсадида барпо этилаётган ёдгорлик мажмуи юртимизда инсон қадр-қиммати юксаклигини кўрсатиб турибди.

Юртимизда номсиз, ном-нишонсиз аскар йўқ. У кимнингдир маҳалладоши, кимнингдир юртдоши.

Мен фашизмга қарши жангда қўлимдан қаттиқ ярадор бўлиб қайтдим. Шунга қарамасдан урушдан сўнг қишлоқ хўжалигини тиклаш ишларида қатнашдим. Ҳозирда пенсиядаман. Мамлакатимиз Президенти, ҳукумати бизларни ижтимоий ҳимоялаш борасида катта меҳрибонлик кўрсатмоқда. Нафақаларни ўз вақтида олиб турибмиз. Фарзандларим, набираларим уйли-жойли бўлишиб, мустақил юртимиз равнақи йўлида меҳнат қилишмоқда.

Шундай улуғ кунларга етиб келиб, қадр-қимматга эришишнинг ўзи буюк неъмат. Шунинг учун ҳам мен қаерда, ким билан гаплашмай, айниқса ёшларимизга бу кунлар қадрига етинг, Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлашда фидойи бўлинг, меҳнатингизни аяманг, дейман.

БАЙРАМГА ҲОЗИРЛИК

Бу йил Жиззахда Наврўз байрамининг асосий тантаналари вилоят марказидаги иккита катта боғда - мустақиллигимизнинг олти йиллиги байрамига ишга туширилган «Истиқлол» ёшлар боғида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг етти йиллиги кунида фойдаланишга топширилган «Болалар» истироҳат боғида ўтказилади. Айни вақтда шаҳарнинг майдон ва хиёбонларида, маҳалла гузарларида ҳам шодиёналар бўлиб ўтади.

Вилоят ҳокимлигида Наврўзга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитаси йиғилишида ана шу ҳақда гапирилди. Вилоят ҳокими Ш.Мирзиёев олиб борган бу йиғилишда байрам муносабати билан барча ҳудудларда кенг кўламда ободончилик ва кўкаламзорлаштириш ишларини олиб бориш, боғу роғлар, гулзорлар барпо этиш вазифалари белгиланди. Жойларда Наврўзга атаб савдо расталари, ярмаркалар ташкил этилади, етук санъаткорлар ва бадиий ҳаваскорлик жамоалари ўз санъатини намойиш этади.

ЭЛ ДАСТУРХОНИГА

Навоий вилояти ҳудудидаги Айдаркўл, Тўдакўл ва Шўркўл каби табиий сув ҳавзаларида ҳар йили кўплаб балиқ овланмоқда. Вилоят очиқ турдаги «Балиқчилик» акционерлик жамияти ходимлари жорий йилда 655 тонна балиқ маҳсулоти етиштиришга аҳд қилишди. Январь ойидаёқ 21 тонна балиқ сотилди.

Ўтган йили жамият эл дастурхонига 54 миллион сўмлик маҳсулот тортиқ этиб, 5,5 миллион сўм соф фойда олди, - дейди жамият бошқаруви бошлиғи Қ.Раҳмонов. - Жорий йилда бу кўрсаткич янада ортади. Овланган балиқ Навоий шаҳридаги тўртта дўконда сотилаётир, ташкилот ва муассасаларга шартнома асосида етказиб берилаётир.

АСОСИЙ МАҲСУЛОТ - ХОРИЖГА

«Ўзавтосаноат» уюшмасининг Самарқанддаги «Алпомиш» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти янгича ишлашга ўтиб, маҳсулот турларини кўпайтириш, сифатини яхшилашга алоҳида эътибор қаратмоқда. Айни пайтда бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулот - гильза ва поршенларга эҳтиёж тобора ортиб бормоқда. Трактор ва автомашиналарнинг эҳтиёт қисмларини истеъмолчиларга ўз вақтида етказиб бериш чора-тадбирлари кўриляпти.

Корхона маҳсулотига эндиликда нафақат республикамиз вилоятларидан, балки Қозоғистон, Россия ва бошқа мамлакатлардан ҳам буюртмалар тушаётганлиги бежиз эмас. Кейинги вақтда тракторлардан ташқари «КамАЗ», «Газ-24», «Москвич», «ЗИЛ-130» каби автомобилларга эҳтиёт қисмлар, шунингдек, уй-рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилди. Муҳими шундаки, жами маҳсулотнинг 60 фоизи хорижга чиқарилмоқда.

Мустақил Ўзбекистонда қонун устувор

ИШЧИ СУДДА ҲИМОЯ ҚИЛИНДИ

Суд ҳукми ўқилгач, унинг кўзидан ёш чиқиб кетди. Бошидан нималар ўтгани фақат ўзигагина аён. Касаба уюшмасининг ёрдами бўлмаганида, мушкули осон бўлиши қийин эди. Ишчи ҳуқуқини ҳимоя қилиб, касаба уюшма ходимлари югуриб-елдилар, корхонанинг ўзида ҳал бўлмагач, судга мурожаат этдилар, В.Ишченко касаба уюшмалари меҳнаткашларнинг устувор ҳимоячиси эканини шунда жуда яхши ҳис этди. Унинг аризасига биноан Темир йўл ва транспорт қурувчилари ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасининг бош ҳуқуқ нозири Б.Колясников у ишлаётган корхона мутасаддиларига мурожаат этди, бўлмади. Мазкур Марказий қўмита раиси А.Абдураҳмонов «Ўзтемирйўлмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директорига хат ёзди, яна фойдаси бўлмади. Лекин ҳеч ким тушкунликка тушмади...

Келинг, воқеани бир бошдан сўзлай қолайлик. Валентин Ишченко кўп йил «Ўзтемирйўлмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасида изолировкачи бўлиб ишлади. 1994 йил июлда унинг касб касаллигига чалинганлиги аниқланди. Ҳужжатда меҳнат қобилиятини 25 фоизга йўқотганлиги зикр этилганди. Бир йилдан сўнг комиссия томонидан қайта кўрикдан ўтказилиб, муддати яна олти ойга чўзилди. Ишчининг соғлигига ишлаб чиқаришда путур етканлиги ҳисобга олиниб, ўртача иш ҳақидан келиб чиққан ҳолда товон пули тўлаб борилди.

Кейинроқ иш ҳажми кам бўлганлиги сабабли В. Ишченко маълум муддат бошқа жараёнга ўтказилди.

1996-1997 йилларда у аввалги касби бўйича юқори иш ҳақи олган ҳолда ишлай бошлади. Кейинги вақтларда соғлиги яна ёмонлаша бошлади. 1996 йилнинг мартида вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик меҳнат экспертиза комиссияси касб касаллиги туфайли III гуруҳ ногиронлигини белгилади. Унда иш қобилиятининг 45 фоизи йўқотилганлиги таъкидланди.

Ишлаб чиқариш бирлашмаси маъмурияти эса товон пулини камайтириш пайида бўлди. 1994 йилдаги, яъни дастлаб касб касаллиги аниқланган пайтдаги маоши индексацияси ҳисобланди, холос. Аслида қонун-қоида бўйича 1998 йил III гуруҳ ногиронлиги белгиланган кунгача 12 ой аввалги давр ҳисобланиши даркор эди. Мутасаддилар жабрланувчи вақтинча меҳнатга қобилиятсизликни аниқлаш комиссиясига ўз вақтида бормаган деган баҳонани рўкач қилдилар.

Табиб - табиб эмас, бошидан ўтган табиб, дейдилар. Унинг маъносини бу қийинчиликларни бошидан ўтказган одам билади. Илгаригидек меҳнат қила олмаса, дори-дармонларни сотиб олишнинг ўзи бўладими?

Хуллас, маъмуриятнинг адолатсизлиги ишчига жуда оғир ботди. У корхона меҳнат низолари комиссиясига мурожаат этди. Афсуслар бўлсинки, комиссия ҳам масалани бир томонлама ҳал этди.

Юқорида таъкидлаганимиздек, касаба уюшма Марказий қўмитаси «Ўзтемирйўлмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси маъмурияти билан музокаралар олиб борди, натижа бўлмади. Шунда касаба уюшмаси, хусусан, меҳнат ҳуқуқи бош нозири В.Колесников ишчи манфаатини ҳимоя этиб судга мурожаат этди. Мутахассис чуқур билимга эга эканлигини, касаба уюшмаси меҳнаткашларнинг ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилиш йўлида тиниб-тинчимаслигини амалда исботлади. Судда ишчи ҳимоячиси вазифасини шараф билан бажарди. Адолат қарор топди. Суд ишни В.Ишченко фойдасига ҳал қилди. Ўтган давр учун бир йўла бериладиган нафақа индексациялашган ҳолда 192 минг 315 сўмни ташкил этди. Суд ҳукмига кўра «Ўзтемирйўлмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси аввалгиларга қўшимча равишда ишчига шунча миқдорда бир йўла нафақа тўлайди.

Б. ПЎЛАТОВ,
«Ишонч» мухбири.

OLAMDA NIMA GAP

Лондон кўчаларида...

М А Н И Л А. Филиппин президенти Жозеф Эстрада мамлакатдаги «Морони озод қилиш ислом фронти» гуруҳи айирмачилари билан музокаралар ўтказишга тайёр эканини маълум қилди. У феврал ойининг охирларида айирмачилар етакчиси Ҳошим Саломат билан кўп йиллик қарама-қаршиликка чек қўйиш мақсадида шахсан учрашишини билдирди.

Кузатувчиларнинг фикрича, Ж.Эстрада ва Ҳ.Саломатнинг бўлажак учрашуви Филиппин жанубидаги можарони тинч йўл билан ҳал қилишда муҳим қадам бўлади.

* * *

Т О К И О. 1995 йилда Токио метросида йўловчиларни газ билан заҳарлаган «Аум Синрикио» мазҳаби ўзининг тижорий фаолиятини авж олдирмоқда. Маълумотларга қараганда, ўтган йили ушбу ташкилот компьютерлар билан савдо қилишдан 6 миллиард иен /53 миллион АҚШ долларидан ортиқ/ даромад кўрган. Айни пайтда мазкур мазҳабга қарашли учта дўконда комьютер техникаси арзонлаштирилган нархда сотилмоқда.

Токио метросида амалга оширилган кўпорувчилик ҳаракатидан сўнг «Аум Синрикио»нинг асосчиси ва йўлбошчиси Сиоко Асахара қамоққа олинган бўлса-да, ушбу диний ташкилотнинг фаолияти расман тақиқланмаган.

* * *

Н А Й Р О Б И. Кения президенти Даниэл Арап Мои Эритрея ва Эфиопия ҳукумати раҳбарларини ҳарбий ҳаракатларни зудлик билан тўхтатишга ва можарони музокаралар йўли билан ҳал қилишга чақирди. Д.А.Моининг Эритрея президенти Исайяс Аеверк ва Эфиопия Бош вазири Мелес Зинауига йўллаган мактубида икки давлат ўртасидаги ҳарбий можаро тинч аҳолининг қурбон бўлиши ва иқтисодиётга катта зарар етишига олиб келиши таъкидланади.

Ўтган шанба куни Эфиопия ва Эритрея қуролли кучлари ўртасида қақшатқич жанглар бошланиб кетди. Хабарларга қараганда, ҳар икки томон ҳам жиддий ҳарбий талофат кўрмоқда.

* * *

П Е К И Н. Сянган полицияси ушбу махсус маъмурий туман ҳудудида 500 ва 1000 долларлик /Сянган доллари/ қалбаки пуллар кўпайиб бораётганини маълум қилди. Шунинг учун полиция ходимлари айни пайтда қатор мамлакатлар ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва Интерпол билан ҳамкорликда қалбаки пул пайдо бўлишининг олдини олиш учун зарур чора-тадбирлар кўрмоқда.

Сянган полицияси вакили Кеннет Риднинг сўзларига қараганда, ўтган йили Сянган долларини қалбакилаштиришда айбланиб 60 киши ҳибсга олинган. Улар орасида хорижий мамлакатлар фуқаролари ҳам бор, деб хабар беради РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси.

Г А В А Н А. Кубанинг Матансас вилоятида овқатдан заҳарланиш оқибатида 14 киши ҳаётдан кўз юмди, яна 49 киши оғир аҳволда касалхонага ётқизилди.

Мамлакат соғлиқни сақлаш вазирлигининг маълумотида айтилишича, заҳарланиш чанқаш, оёқ мадорсизланиши ва нафас олиш маромининг бузилиши кўринишида юз берган. Тиббиёт ходимлари юзга яқин фуқарога кўмак беришга улгурган, холос.

Мутахассислар заҳарланиш хусусий дўкондан сотиб олинган, таркибида тез таъсир қилувчи кимёвий оғу бўлган егулик истеъмол қилингани туфайли содир бўлган, деб тахмин қилишмоқда.

* * *

М Е Х И К О. Гватемаладаги Пакая вулқонининг жуда фаоллашиб кетгани мазкур Марказий Америка давлати ҳукуматини ташвишга солмоқда. Шу муносабат билан мамлакат фуқаро мудофааси бўлинмалари зарур бўлган пайтда яқин атрофда яшовчи аҳолини бошқа жойларга кўчириш учун шай ҳолга келтирилган. Маҳаллий ва хорижлик сайёҳларга Пакая вулқонини яқиндан бориб кўриш тақиқлаб қўйилган.

Маълумотда айтилишича, баландлиги қарийб икки минг метр бўлган Пакая вулқони Гватемала ҳудудидаги энг фаол вулқонлардан ҳисобланади. Сўнгги вақтларда вулқоннинг бир неча марта кескин қўзғалгани натижасида бир неча қишлоқ аҳолиси кўчирилди. Ўтган йилнинг май ойида эса мамлакат пойтахти осмонини вулқон кукуни қоплаши натижасида халқаро аэропорт фаолияти вақтинча тўхтатилган эди.

ЖАМОА ШАРТНОМАЛАРИ: У ҚАНДАЙ ТУЗИЛАДИ?

Тавсия

Меҳнат муносабатлари ва меҳнат билан боғлиқ ижтимоий-иқтисодий муносабатларни тартибга солишда жамоа шартномалари тобора муҳим аҳамият касб этиб бормоқда.

Кафолатларнинг юқори даражасини белгилаш, меҳнат муносабатларини самарали равишда тартибга солиб туриш масаласи корхона, ташкилот, муассасаларнинг ўзларида жамоа шартномалари орқали ҳал этилиб, асосан ўз маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Жамоа шартномалари, мулкчилик шакли, қайси идорага бўйсуниши ва ходимлар сонидан қатъий назар, корхоналар ва уларнинг юридик шахс ҳуқуқи берилган таркибий бўлинмаларида тузилади.

Меҳнат жамоаси мажлиси (конференцияси) маъқуллаган, корхона раҳбари ва касаба уюшма қўмитаси раиси (ёки ходимларнинг бошқа ваколатли органи раҳбари) имзо чеккан жамоа шартномаси меъёрий-мажбурий кучга эга бўлади.

Жамоа шартномаси тузилиши, олдидан иш берувчи билан касаба уюшмаси ўртасида музокаралар олиб борилади, касаба уюшмаси ёлланма ходимлар номидан қатнашади, уларнинг манфаатларини ифодалайди ва ҳимоя қилади.

Музокаралар олиб боришдан мақсад, бир томондан, корхонанинг самарали ишлашини таъминлашга қаратилган қарорлари, ҳужжатлари, йўналишларини ишлаб чиқиш бўлса, иккинчи томондан, ходимларнинг турмуш даражасини ошириш, тиббий ва маданий хизмат кўрсатишни яхшилаш, меҳнат қилиш учун соғлом ва хавфсиз шароитни яратиш билан қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишдир.

Музокаралар томонларнинг ўзаро ҳурмат, тенг ҳуқуқлилик, ҳақиқий молиявий ва ишлаб чиқариш имкониятларини ҳисобга олиш, томонларнинг олган мажбуриятларини бажариш учун масъулияти асосида олиб борилади.

Музокаралар давомида ўзаро ва алоҳида мажбуриятлар, жамоа шартномаларини тузиш ва уларни бажариш йўллари, келиб чиқиши мумкин бўлган келишмовчиликларни ҳал этиш тартиби муҳокама қилинади.

Жамоа шартномасини тузиш юзасидан музокаралар икки томоннинг келишуви асосида олиб борилади, иш берувчи томонидан музокарада раҳбар ёки унинг ваколатли ходими, касаба уюшмаси томонидан — касаба уюшма қўмитасининг раиси қатнашади.

Музокаралар олиб бориш учун томонларнинг баробар сонли вакилларидан иборат комиссия ташкил этилади. Вакиллар сони камида уч киши бўлиши керак. Комиссия таркиби, томонлар вакилларига бериладиган ваколатлар, музокаралар давомида уларнинг иш жойи, маоши, меҳнат ва ижтимоий имтиёзлари сақланиб қолиниши масалалари томонларнинг қўшма қарори билан тасдиқланади.

Томонлардан бирининг талаби, ташаббуси жамоа шартномаси тузиш юзасидан музокараларни бошлаш учун асос бўла олади, бу талаб аввалги шартнома муддати тугашидан уч ой олдин ёзма равишда юборилади.

Музокараларга тайёргарлик кўриш даврида корхона касаба уюшма қўмитаси ходимларнинг таклифларини тўплаши, анкета тарқатиши ва мажлислар баённомаларини таҳлил қилиб чиқишлари керак, бу эса музокара жараёнида жамоа фикрига таяниш имконини беради.

Айни пайтда корхонанинг хўжалик ва молиявий фаолияти натижалари таҳлил қилиб чиқилиши лозим бўлади.

Музокаралар кейинчалик комиссиянинг мунтазам олиб бориладиган мажлисларида давом эттирилиб, уларда долзарб масалалар мажмуи муҳокама этилади.

Касаба уюшма қўмитасининг асосий мақсади — ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий ҳимоясини таъминлайдиган таклифлар ҳамда мажбуриятларни иложи борича тўла жамоа шартномасига киритилишига эришишдир.

Муҳокама этилаётган масалалар юзасидан икки томон бир фикрга келганидан кейин комиссия жамоа шартномаси лойиҳасини ишлаб чиқишга киришади.

Жамоа шартномаси лойиҳаси корхонанинг таркибий бўлинмаларида муҳокама қилинади ва тушган танқидий фикр-мулоҳазалар ҳамда таклифлар ҳисобга олиниб, меҳнат жамоасининг умумий мажлиси (конференцияси) муҳокамасига қўйилади. Жамоа шартномаси лойиҳаси умумий мажлисда маъқулланганидан кейин уч кун ичида томонлар имзо чекишади ва ҳужжат кучга киради.

Жамоа шартномасида қуйидаги бўлинмаларнинг акс эттирилиши мақсадга мувофиқдир.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1.1. Жамоа шартномаси томонлари

1.2. Жамоа шартномасининг кучга кириш вақти ва амал қилиш муддати.

1.3. Жамоа шартномасининг ходимлар тоифалари, корхона бўлинмаларига нисбатан амал қилиш доираси, меъёрий ҳужжат сифатидаги мақоми.

1.4. Жамоа шартномасини қайта тузиш шартлари, унга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тартиби.

1.5. Жамоа шартномаси ижросини оммавий тарзда текшириш муддатлари.

1.6. Касаба уюшма қўмитаси тақдимномаларини иш берувчи томонидан кўриб чиқиш муддатлари ва мажбуриятларни бажармаганларга нисбатан кўриладиган чоралар.

1.7. Келишмовчиликларни ўзаро ишонч ва ҳурмат асосида ҳал этиш йўллари.

II.ТОМОНЛАРНИНГ МАЖБУРИЯТЛАРИ

2.1. Касаба уюшма томонидан ишлаб чиқаришни юксалтириш ходимлар фаровонлигининг негизи эканлигининг эътироф этилиши

2.2. Иш берувчи томонидан касаба уюшма қўмитасини корхона ходимларининг ягона ваколатли вакили сифатида тан олиниши

2.3. Иш берувчининг мажбуриятлари:

а) жамоа шартномасига кирмаган ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича қарорлар қабул қилишдан олдин касаба уюшма қўмитаси билан олдиндан келишиб олиш;

б) касаба уюшма қўмитаси талаб қилганда унга меҳнат ҳамда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш билан боғлиқ масалалар юзасидан маълумотлар тақдим этиш:

в) касаба уюшма қўмитаси низомида белгиланган фаолиятини амалга ошириш учун уни хоналар, транспорт, ташкилий техника, алоқа воситалари, канцелярия моллари билан бепул таъминлаш:

г) касаба уюшма қўмитаси ҳисоб рақамига маданий-оммавий ва спорт-соғломлаштириш ишлари учун ҳар ойда меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармаси — фоиз миқдорида пул ўтказиб бориш:

2.4. Касаба уюшма қўмитасининг мажбуриятлари:

а) корхонанинг ижтимоий ва иқтисодий ривожланиш дастурларини бажарилишига кўмаклашиш бу борада ходимлар ташаббуси ва ижодиётини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш:

б) қўлланилаётган меҳнатга ҳақ тўлаш тизимлари, иш ҳақи тўланиши, жамоа шартномаси бўйича қўшимча тўловлар берилиши тўғрилигини, шунингдек меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси шароитларини яхшилаш бўйича тадбирлар бажарилишини назорат қилиш:

в) меҳнат қонунчилиги бажарилишини назорат қилиш:

г) иш жойларидаги мавжуд камчиликларни ўз вақтида бартараф этилишига эришиш ва иш жойларини меҳнат муҳофазаси, хавфсизлик техникаси ва саноат санитарияси қоидалари талабларига мувофиқ ҳолатга олиб келиш борасида иш берувчи томонидан тегишли чоралар кўрилишини талаб қилиш:

д) ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини дам олиши ва соғломлаштириш учун ходимларни тегишли соғломлаштириш масканларига йўлланмалар билан кўпроқ таъминлаш:

е) корхонада меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш юзасидан жамоат назоратини ташкил қилиш ва амалга ошириш:

ж) касаба уюшма аъзолари орасида меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга қаратилган тушунтириш ва ташкилий ишларни олиб бориш, низоларга олиб келувчи вазиятларни олдини олишга қаратилган чоралар кўриш:

з) касаба уюшма аъзоларининг меҳнат қилиш ҳуқуқини ҳимоя қилиш

III. ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ

3.1. Жорий йилда бажарилиши лозим бўлган ишлар ҳажми

3.2. Режалаштирилган фойда миқдори ва уни тақсимлаш йўллари

3.3. Хом-ашёни етказиб бериш шартномалари ва тайёр маҳсулотни сотиш

3.4. Корхона таъсисчилигида барпо этилган қўшма, кичик ва бошқа ташкилотлар фаолият кўрсатишининг шартлари

3.5. Ишлаб чиқариш дастурининг бажарилганлиги, молиявий аҳвол ва корхона фойдасидан фойдаланиш тўғрисида меҳнат жамоасини мунтазам хабардор қилиб бориш тадбирлари

3.6. Ходимларни бозор муносабатларининг энг долзарб масалалари бўйича ўқитиш шарт-шароитлари

IV. МУЛК ШАКЛЛАРИНИНГ ЎЗГАРИШИ (ХУСУСИЙЛАШТИРИШ)

4.1. Касаба уюшма қўмитаси вакилини ҳал қилувчи овоз билан хусусийлаштириш бўйича комиссия таркибига киритиш

4.2. Хусусийлаштиришнинг асосий шакллари ва уни ўтказиш муддатлари, масъул мансабдор шахслар

4.3. Корхона тасарруфидаги мол-мулкни касаба уюшма қўмитасининг розилигисиз сотилиши, бошқаларга ўтказилиши, ижарага берилишига йўл қўймаслик.

4.4. Мулк шаклларини ўзгартиришда унинг у ёки бу шаклни танлашда меҳнат жамоаси фикрини ҳисобга олиш

4.5. Хусусийлаштириш ва корхона мулкини баҳолаш бўйича комиссия таркибида касаба уюшма қўмитаси вакилининг иштирок этиши

4.6. Акцияларни тайёрлаш ва тақсимлаш тартиби

4.7. Хусусийлаштирилгандан кейин ижтимоий инфраструктура объектларининг фаолият кўрсатиш тартиби

4.8. Хусусийлаштириш жараёнида ходимларнинг айрим гуруҳларига имтиёзлар бериш

4.9. Аввал тузилган жамоа шартномасини корхона хусусийлаштирилганидан кейин амал қилиш муддатлари ва шартлари

V. МЕҲНАТГА ҲАҚ ТЎЛАШ

5.1. Меҳнатга ҳақ тўлаш шакллари, тизими ва ҳажми

5.2. Ягона тариф сеткаси нуллик разрядининг мазкур корхонада ўрнатиладиган ставкаси, ўртача иш ҳақига етказиладиган даражаси

5.3. Иш ҳақини тўлаш муддатлар. Иш берувчи (ёки унинг вакили сифатида қатнашувчи шахс)нинг айби билан иш ҳақини тўлаш кечиктирилганда, унинг миқдорини индексация қилиш масаласи, раҳбарга нисбатан кўриладиган чоралар

5.4. Ходимларнинг турли гуруҳлари меҳнатига ҳақ тўлаш тўғрисида низом.

5.5. Иш вақтининг янги меъёрларини жорий этиш тартиби

5.6. Ишлаб чиқариш меъёри камайтирилган шахслар (ногиронлар, ёш ишчилар, ҳомиладор аёллар ва бошқалар) рўйхати

5.7. Ходимлар тоифалар учун жорий этиладиган устамалар, қўшимча тўловлар ва компенсацияларнинг аниқ миқдорлари:

- ноқулай, оғир ва зарарли меҳнат шароитлари учун қўшимча тўловлар;
- кечки, тунги навбатлардаги, ишдан ташқари вақтлардаги, дам олиш ва байрам кунларидаги ишлар учун оширилган миқдордаги иш ҳақи;
- ишдаги иқлим шароитлари учун (ёз ва қиш фаслларида) қўшимча тўловлар;
- бригадага раҳбарлик қилгани учун, ўриндошлик учун қўшимча тўловлар;
- кўп йиллик узлуксиз хизматлари учун, юқори касб маҳорати учун устамалар;
- ходимнинг хизмат даврида кўчиб юриш билан боғлиқ ишлардаги қўшимча ҳаражатларини, шунингдек бошқа жойларга кўчиб бориш билан боғлиқ ҳаражатларини, хизмат сафари давридаги суткалик ҳаражатларини қоплаш;

— қишлоқ хўжалик ишларига жалб этилган ходимларнинг ўртача иш ҳақини сақлаб қолиш;

— иш берувчининг розилиги билан ходимга тегишли мол-мулк (транспорт воситалари, асбоблар, ашёлар ва ҳоказо)дан фойдаланилганда ушбу ҳаражатларни қоплаш;

- ходимнинг айби билан қисман брак деб топилган маҳсулотга ҳақ тўлаш миқдорлари;
- иш берувчи ва меҳнат жамоаси манфаатларига доир вазифаларни бажариш (малака ошириш, рационализаторлик таклифларини жорий этиш ишида қатнашиш, хизмат сафарида бўлиш, тиббий кўрикдан ўтиш ва бошқа ҳолларда) мақсадида ходимни ишдан озод этиш шартлари, шунингдек ана шу давр учун тўланадиган кафолатли тўловлар миқдори.

5.8. Йил якунлари бўйича мукофотлаш, тақдирлаш тизимлари

5.9. Қўшимча имтиёзлар (овқатланишни арзонлаштириш, ишга бориб-келишдаги транспорт ҳаражатларини қоплаш ва ҳоказо).

VI. МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ. БАНДЛИК КАФОЛАТЛАРИ

6.1. Касбига, малакасига ва меҳнат шартномасига мувофиқ ходимларни тўла-тўкис иш билан таъминлаш

6.2. Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишни фақатгина касаба уюшма қўмитасининг олдиндан розилигини олиб амалга ошириш (корхона тугатилган ва корхона раҳбари билан меҳнатга оид муносабатлар бекор қилинган ҳоллар бундан мустасно)

6.3. Ходим вақтинча бошқа ишга ўтказилган даврда унинг бажараётган ишига қараб, лекин аввалги ўртача иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда иш ҳақи тўлаш. Бошқа ишга ўтказиш муддатининг чегараси, меҳнатга тўланадиган иш ҳақининг аниқ миқдорлари, шунингдек ишлаб чиқариш зарурияти деб ҳисобланадиган ҳолатлар мезонлари

6.4. Корхона ва унинг тизим бирликларини тугатиш ёки қайта ташкил этиш, ишлаб чиқаришни бутунлай ёки қисман тўхтатиш тўғрисидаги тадбирларни (агар бундай ҳолатлар иш жойларини қисқартирилишига ёхуд меҳнат шартларини ноқулай тарзда ўзгартиришга олиб келадиган бўлса) касаба уюшма қўмитасига камида икки ой олдин маълум қилиш

6.5. Иш ҳажми камайганда, мулк шакли ўзгарганда иш жойлари ва кадрларни сақлаб қолиш мақсадида ишловчиларни иш берувчи ҳисобидан қайта ўқитишни уюштириш.

6.6. Ходимлар сони қисқартирилаётганда;

а) ишдан бўшаган ходимларни иш билан таъминлаш учун цехлар, ижарадаги кичик корхоналар барпо этишни кўзда тутиш;

б) вақтинча ишлайдиган ходимлар сонини чегаралаш, ўриндошликни таъқиқлаш, четда бажариладиган ишларни жамоанинг ўзига бериш;

в) ходимларнинг ҳохишига кўра уларга иш ҳақи сақланмаган ҳолда қисқа муддатли таътиллар бериш;

г) штатларни қисқартириш тўғрисида огоҳлантириш берилганда ходимнинг ўз ҳохиши билан меҳнат шартномасини бекор қилинишини томонлар келишувига биноан огоҳлантириш муддатига пуллик компенсация тўлаш;

д) ишга жойлаштириш ва бошқа касбга ўргатиш бўйича хизмат идоралари билан шартнома тузиш;

е) меҳнат бозорида рақобат қила олмайдиган ходимларнинг штатлар қисқартирилиши муносабати билан ишдан бўшатилишига йўл қўймаслик;

ж) қисқартириш ўтказилаётганда ишда қолдириш учун афзаллик ҳуқуқи бериладиган ходимлар тоифалари;

6.7. Меҳнат шартномаси томонларининг моддий жавобгарлиги. Иш берувчининг ходим келтирган зарарни қоплаш тўғрисидаги давосидан воз кечиш ҳоллари. Тўла моддий жавобгарлик тўғрисида шартнома тузилиши лозим бўлган ходимлар тоифаларининг рўйхати.

VII. ИШ ВАҚТИ ВА ДАМ ОЛИШ ВАҚТИ:

7.1. Ходимлар учун иш ҳафтасининг узунлиги:

- нормал меҳнат шароитларидаги ишларда банд бўлган ходимлар учун;
- зарарли меҳнат шароитида банд бўлган ходимлар учун;
- 16 ёшдан 18 ёшгача бўлган ходимлар учун;
- 16 ёшга тўлмаган ходимлар учун;

7.2. Ходимларни иш вақтидан ташқари вақтлардаги, кечки ва тунги вақтдаги, дам олиш ва байрам кунларидаги ишларни бажаришга жалб этиш тартиби

7.3. Ходимлар турли гуруҳлари учун иш кунининг узунлиги

7.4. Иш вақтини жамлаб ҳисобга олишни қўллаш тартиби, шунингдек, ҳисобга олинадиган давр мобайнида ходимларга ҳар ойда тўланадиган иш ҳақи миқдорини тенглаштиришга қаратилган чора-тадбирлар

7.5. Меҳнат таътилининг энг кам муддати

7.6. Қўшимча таътиллар олиш ҳуқуқини берувчи ишлар, касблар ва лавозимлар рўйхати, қўшимча таътиллар муддати, уларни бериш тартиби ва шартлари

7.7. Меҳнат таътилига чиқаётганда қўшимча таътилларни олиш ҳуқуқини берадиган иш стажини ҳисоблаб чиқишнинг алоҳида қоидалари

7.8. Табиий-иқлим шароитлари оғир ва ноқулай жойларда (ҳатто улар бундай жойларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан белгиланган рўйхатга кирмаган тақдирда ҳам) ходимларга йиллик қўшимча таътил бериш масаласи

7.9. Йиллик таътиллар учун ҳақ тўлаш муддатлари

7.10. Болалик аёл ходимлар учун:

- болани парваришлаш таътиллари вақтини кейинги ҳақ тўланадиган йиллик таътил олиш ҳуқуқини берадиган иш стажига қўшиш шартлари;
- икки ёшга тўлмаган болани овқатлантириш учун бериладиган танаффусларнинг аниқ муддати ва уларни бериш тартиби

7.11. Ходимга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътиллар бериш шартлари. Муддати икки ҳафтадан кўп бўлган, иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътиллар вақтини ҳам йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берадиган меҳнат стажига қўшиш шартлари

7.12. Оилавий сабабларга кўра, шунингдек ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда таълим олаётган ходимларга, иш ҳақи сақланадиган қўшимча таътиллар (меҳнат таътилидан ташқари) бериш шартлари

VIII. МЕҲНАТ МУҲОФАЗАСИ

8.1. Иш жойларидаги меҳнат шароитларини, меҳнат муҳофазасини ва хавфсизлик техникаси аҳволини яхшилаш бўйича тадбирлар ўтказиш учун зарур бўлган маблағ ва ашёлар ажратилишини кўзда тутиш ва уларни ишлатиш тартиби

8.2. Меҳнат шароити ноқулай ишларнинг рўйхати, бу ишларда банд бўлган ходимларга бепул бериладиган сут (ёки шунга тенг озиқ-овқат маҳсулотлари), даволаш-профилактика озиқ-овқати, газли шўр сув (иссиқ цехларда ишловчилар учун), махсус кийим-бош, махсус пойабзал, бошқа якка ҳимоя ва гигиена воситаларининг меъёрлари, таъминот тартиби ва шартлари

8.3. Меҳнат шароити ноқулай ишларда банд бўлган ходимларни корхона ҳисобидан тиббий кўрикдан ўтказиш муддатлари

8.4. Асбоб-ускуналар, машина ва механизмларни хавфсизлик талабларига мувофиқ ҳолга келтириш.

8.5. Ишлаб чиқариш бино ва иншоотларини техник жиҳатидан қониқарли ҳолда сақлаш

8.6. Иш жойларида чангланиш, ифлосланиш, шовқин ва тебранишларнинг меъёрда бўлишини таъминлаш, иш жойларида об-ҳаво, намгарчилик режими ва ёруғликни нормал бўлишига эришиш.

8.7. Оғир меҳнат шароитларида банд бўлган ходимлар сонини камайтириш чоралари, бундай ишларда хотин-қизлар меҳнатидан фойдаланишдан воз кечиш

8.8. Меҳнат шароитлари ва муҳофаза қоидаларига мувофиқ иш жойларини паспортлаштириш ва атестация қилишни ўтказиш

8.9. Куз-қиш даврида ишлашга тайёргарлик кўриш юзасидан тадбирлар бажарилишини назорат қилиш

8.10. Ходимлар айрим гуруҳларини махсус кийим-бош билан қўшимча таъминлаш шартлари

8.11. Ўз вақтида ювиш учун махсус кийим-бошни икки жамланмада бериш масаласини кўриб чиқиш

8.12. Озиқ-овқат, сут, витаминли дори-дармонлар ва ҳоказоларни бепул бериш

8.13. Ходимларни корхона ҳисобидан бахтсиз ҳодиса ва касб касалликларидан суғурта қилишнинг аниқ миқдорлари

8.14. Бахтсиз ҳодиса оқибатида ногирон бўлиб қолган ходимга ва бахтсиз ҳодиса оқибатида нобуд бўлган ходим оиласига тўланадиган бир марталик ёрдам пули миқдорлари

IX. МЕҲНАТ ИНТИЗОМИ

9.1 Ходимлар томонидан меҳнат вазифаларини бажарилишини мавжуд меъёрий ҳужжатлар (меҳнат шартномалари, Устав, корхона қўлланмаси, ички тартиб қоидалари) асосида назорат қилиниши ва амалга оширилиши

9.2. Ходимларни ишдаги муваффақиятлари учун рағбатлантириш турлари, уларни қўллаш тартиби, афзаллик ва имтиёзлар бериш

9.3. Юбилей саналар ва пенсия ёшига етганда рағбатлантириш

9.4. Ходимларнинг корхона (тармоқда)ги узлуксиз меҳнат стажи саналарини нишонлаш

X. ИЖТИМОИЙ ИМТИЁЗ ВА КАФОЛАТЛАР

10.1. Болалик аёллар ва 18 ёшга тўлмаган шахсларга бериладиган қўшимча имтиёзлар

1999 йил — Аёллар йили деб эълон қилинганлиги муносабати билан молиявий имкониятлардан келиб чиққан ҳолда аёл ходимлар учун қуйидаги имтиёзларни кўзда тутиш мақсадга мувофиқдир:

— болалик аёллар учун қисқартирилган иш куни ёки қўшимча дам олиш куни берилишини таъминлаш;

— кўп болалик аёллар учун ижтимоий ҳимоя жамғармасини ташкил этиш:

— штатлар қисқартирилганда болалик аёлларга ишда қолдириш учун афзаллик бериш масалалари;

— аёлларни оғир ва зарарли шароитлардаги ишлардан олдинги иш ҳақи сақланган ҳолда енгил ишларга ўтказиш масалалари;

— аёллар учун декрет таътили муддатини корхона ҳисобидан 5 ойгача узайтириш;

— 2 ёшдан 3 ёшгача фарзанд тарбияси билан банд аёлларга ҳар ойда моддий ёрдам кўрсатиш ва бошқа тадбирлар

10.2. Ходимларнинг турли гуруҳлари, шунингдек корхонадан пенсияга чиққанлар учун ижтимоий-маиший имтиёзлар, қўшимча ижтимоий суғурталаш, моддий ёрдам ва тиббий хизмат кўрсатиш, дам олиш ва санаторий — курортларда даволаш, уй-жой қурилиши масалалари ва ҳоказо

XI. МАДАНИЙ-ОММАВИЙ, ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ—СОҒЛОМЛАШТИРИШ, СПОРТ ИШЛАРИ

11.1. Ўтказиладиган тадбирлар рўйхати ва уларни молиявий таъминлаш тартиби

XII. МЕҲНАТ НИЗОЛАРИ

12.1. Меҳнат инзолари комиссиясини тузиш, унинг миқдорий таркиби ва ваколатлари муддати

XIII. КАСАБА УЮШМА ҚЎМИТАСИ ВА КАСАБА УЮШМА САЙЛАГАН ФАОЛЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ КАФОЛАТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ

13.1. Асосий ишидан озод қилинган касаба уюшма ходимларини меҳнат жамоаси аъзоси (акциядор) сифатидаги ҳуқуқлари, корхонадаги барча имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқини бериш, корхонада (тармоқда)ги узлуксиз иш стажининг сақлаб қолиниши

13.2. Корхона устави лойиҳаси хусусида касаба уюшма қўмитаси билан мажбурий равишда келишиб олиш

13.3. Асосий ишидан озод қилинмаган касаба уюшма сайланма ходимларининг касаба уюшма вазифаларини бажариш учун кетган вақтига ҳақ тўлаш

Жамоа шартномасига иловаларнинг тавсиявий рўйхати

1. Меҳнат муҳофазаси бўйича келишув
2. Ходимларни жорий мукофотлаш тўғрисидаги низом
3. Меҳнатга ҳақ тўлаш тўғрисидаги низом
4. Корхонада қабул қилинган тарификация
5. Кўп йиллик хизматлари учун устама тўлаш тўғрисидаги низом
6. Йил якунлари бўйича рағбатлантириш тўғрисидаги низом
7. Навбатдаги меҳнат таътилига кетишда моддий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги низом
8. Моддий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги низом
9. Ходимга тегишли мол-мулкдан фойдаланилганда ҳаражатларни қоплаш тўғрисидаги низом
10. Пенсияга чиқишда бир марталик моддий ёрдам пулини тўлаш тўғрисидаги низом
11. Махсус кийим-бош, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибдаги ҳимоя воситаларини бепул оладиган касб ва лавозимлар рўйхати
12. Ишлаган кунларида бепул совун оладиган касблар рўйхати
13. Ишдан ташқари вақтларда, тунги, кечки вақтларда, дам олиш ва байрам кунларидаги ишлар рўйхати ва бундай ишларга жалб қилиниши мумкин бўлган лавозимлар рўйхати
14. Қўшимча таътил ва қисқартирилган иш куни ўрнатиладиган зарарли меҳнат шароитларидаги касб ва лавозимлар рўйхати
15. Ички тартиб қоидалар
16. Тўла моддий жавобгарлик тўғрисидаги шартнома тузган ходимлар рўйхати
17. Йиллик узайтирилган ёки қўшимча таътил ҳуқуқини берувчи лавозимлар рўйхати
18. Ишламаётган ходимлар ўрнига ишлаганда қўшимча тўловларни аниқлаш ва тақсимлаш тартиби тўғрисидаги низом
19. Талаба ва ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш практикасига раҳбарлик қилган ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш тўғрисидаги низом
20. Корхонани капитал таъмирлаш ишлари режаси
21. Қишки-баҳорги ва кузги-қишки мавсумга тайёргарлик кўриш режалари

Юқорида баён қилинган тизимга мувофиқ тузилган жамоа шартномаси ўз кучини шартномада кўрсатилган муддатгача ёки томонлар янги шартнома тузгунларига қадар сақлаб қолади.

Корхона таркиби, йўналиши, номи ёки раҳбари ўзгариши жамоа шартномаси тақдирига таъсир қилмайди.

Корхона мулк эгасининг ўзгариши шартномани олти ой ичида қайта тузишни талаб этади. Агар томонларнинг биронтаси музокараларни бошлаш ташаббуси билан чиқмаса, жамоа шартномаси кўрсатилган муддатда ўз кучини йўқотади.

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИНИНГ МЕҲНАТКАШЛАР ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЛИМИ.

Мустақиллик йилларида чўлқуварлар маскани - Сирдарёда кўплаб савдо, маданий-маиший хизмат кўрсатиш муассасалари қурилиб ишга туширилди. Сирдарё туманидаги «Бахт» аралаш моллар дўкони улардан бири. Мазкур масканда аҳолига намунали савдо хизмати кўрсатилмоқда. Бунда ўз касбининг устаси Назира Тугалованинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Унинг кўп йиллик тажрибаси, ишбилармонлиги ёшларга касб-ҳунар ўргатишда қўл келмоқда.

Савдо ходимлари харидорлар талаби асосида моллар хилини кўпайтириб боришмоқда. Шу боис қўшни туманлардан келаётган харидорлар ҳам кун сайин кўпайяпти.

Х.АВВАЛОВ олган сурат.

НОГИРОНЛАР СПОРТИНИНГ ЯНГИ УФҚЛАРИ

Тошкентда Ногиронлар спорти уюшмасини таништириш маросими бўлди, унда Ўзбекистон Давлат Жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, мамлакат Касаба уюшмалари федерацияси, Ижтимоий таъминот вазирлиги, республика Ногиронлар жамияти ҳамда Халқаро қизил хоч қўмитасининг минтақавий ваколатхонаси намояндалари иштирок этди.

—Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг МДҲ мамлакатлари орасида биринчилар қаторида ногиронлар учун муносиб турмушни таъминлашга қаратилган 1996-2000 йилларда ногиронларни оёққа турғазиш давлат дастурини қабул қилди, -деди Давлат спорт қўмитасининг раиси Баҳодир Махситов. — Бугунги воқеа Президентимиз Ислом Каримов ва мамлакатимиз ҳукумати ногиронлар тўғрисида қилаётган ғамхўрликнинг яна бир ёрқин далилидир.

Ногиронлар спорти уюшмасининг асосий вазифаларидан бири ногиронлар орасида жисмоний тарбия ва спортни тарғиб қилиш ва уларни соғлом турмуш тарзига фаол жалб этишдан иборат бўлади.

Эндиликда уюшма барча йирик халқаро мусобақаларда республикамиз номидан иштирок этадиган спорт жамоалари ва спортчиларни зарур нарсалар билан таъминлаш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш муаммоларини Давлат спорт қўмитаси билан биргаликда ҳал этади. «Байналмилал» ва «Матонат» футбол жамоалари, армреслинг бўйича жаҳон чемпиони Умид Аҳмедов ва бошқалар қўлга киритган мукофотлар ҳозир Олимпия шон-шуҳрати музейи экспозицияларини безаб турибди.

Ногиронлар спорти муаммоларини янада самарали ҳал этиш учун 1998 йилда республика Давлат спорт қўмитаси ва республика Ногиронлар жамияти ўртасида битим имзоланди. Бу битимга мувофиқ республикамиздаги спорт иншоотлари ногиронлар шуғулланиши учун текинга берилади. Республиканинг кўпгина спорт иншоотларида бу йил ногиронларнинг имкониятлари ҳисобга олиниб, қисман таъмирлаш ишлари амалга оширилади, махсус спорт анжомлари ўрнатилган заллар очилади.

Ногиронлар иштирок этадиган республика ва халқаро мусобақаларнинг ҳаммаси Давлат спорт қўмитасининг 1999 йилги режасига киритилган. Спортнинг 40 тури бўйича ўтказиладиган биринчи Ўзбекистон ўйинларида ҳам ногиронлар спортнинг айрим турлари бўйича мусобақалашадилар.

Ногиронлар спорти уюшмаси Халқаро параолимпия қўмитасига аъзо бўлиш юзасидан иш олиб боради. Бу эса спортчиларимизга 2000 йилда Сиднейда бўладиган ўйинларда иштирок этишга имкон беради.

(ЎзА)

САРҲИСОБ

Халқаро Амир Темур хайрия жамғармаси фаолияти мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ бошланган бўлиб, кейинги йилларда унинг дастури янада кенг кўлам олди. Хусусан, унинг фаолиятида нашрий ишларга алоҳида эътибор қаратилди. Буюк алломаларимиз ҳаётини акс эттирувчи асарлар, улар илмий меросини тарғиб этувчи айрим мажмуалар дунёга келди.

Яқинда бўлиб ўтган Халқаро Амир Темур хайрия жамғармаси раёсатининг кенгайтирилган йиғилишида жамғарманинг ўтган йилги иш фаолияти муҳокама қилинди. Унда жамғарма раёсати раиси Б.Аҳмедовнинг ҳисоботи тингланди. Йиғилишда юқоридаги каби ижобий ишлар билан бир қаторда баъзи камчиликлар хусусида ҳам очиқ-ойдин гаплашиб олинди.

Л. ЧОРИЕВ.

ЯНА БИР ФИЛЬМ

Республика киночилар уйида «Ўзбеккино» Давлат акциядорлик компаниясида яратилган «Воиз» бадиий фильмининг тақдимоти бўлиб ўтди. Янги асарнинг сценарий муаллифи ва бош режиссёри Юсуф Розиқовдир.

«Воиз» - тарихга, ўтмишимизга яна бир назар. Бир қарашда фильм моҳиятини тушуниб олиш қийин. Асар тафсилоти бош қаҳрамон Искандарнинг набираси тилидан баён этилади. Унда бир оила мисолида инқилобдан кейинги таҳликали йиллар, хусусан, «Хужум» компанияси, саводсизликни тугатиш, қатағонлар ўз аксини топган.

Асосий роль ижрочилари Баҳодир Одилов ва Асал Алихўжаева кинода илк бор ўз маҳоратини синаб кўрган бўлса, оператор Улуғбек Ҳамроев учун у ижодий хазинасини яна бир жиддий асар билан бойитишга имкон яратди.

Ҳаракат хавфсизлиги

- **Ҳалокат сабабчиси ким?**
- **Қизил чироқ огоҳлантиради!**
- **Камтар бўлинг, умрингиз узаяди**

«ТЕМИР ОТ» ҲОВЛИҚМАЛИКНИ КЎТАРМАЙДИ

Ҳаракат хавфсизлиги.... Роппа-роса бир йил муқаддам ушбу сўзларнинг менинг ҳаётимда ўрни йўқ, гўё мен учун фарқсиздек эди. Назаримда, ҳар йил кўчалардан шиор янглиғ осилган ушбу сўзлар мавсумийдек, шунчаки - номигагина ўтказиладиган тадбир бўлиб туюларди. Хуллас, инсон ҳаёти билан боғлиқ ушбу тадбирни жуда жўн тушунардим, очиғи, бу тадбирга ўта бефарқ эдим.

Нега? Ушбу саволни менга ҳеч ким бермаса-да, бугун ўз-ўзимдан сўраяпман.

Инсон табиати шундайки, қачон яхшилик ва ёмонлик, очлик ва тўқликни ўз бошидан ўтказсагина улар ҳақида теранроқ ўйлайди. Мулоҳазалар юритади. Худди шундай ҳол ўз ҳаётимда содир бўлди. Яқин бир йилдирки, шахсий автомобил эгасиман. Шундан буён асосий касбимдан ташқари ҳайдовчи ҳам ҳисобланаман.

Ҳаммаси шундан бошланади...

Тўрт ғилдиракда ҳаракатланадиган бу «темир от» ҳавас қилгудек даражада осон юравермайди. Унга кўнгил қўйганларнинг орзулари бир пасда чил-чил синиши ҳам мумкин. Далиллар билан боғлиқ мулоҳазалар: машина минганимнинг дастлабки ойларида мен йўл ҳаракати қоидаларини бузмаслик ҳақида эмас, ДАН ходимининг кўзини шамғалат қилиб, йўл қўйган хатоимдан қочиб қолиш ёки бекитиш ҳақида кўпроқ ўйлар эдим. Ҳолбуки, Тошкентдек азим шаҳарда менингдек машина минувчи битта эмаслигини ўйласангиз, юракни ваҳм босади. Фалокат оёқ остида...

Ҳар кун, кунора ўлим билан якунланган хатолар - йўл ҳодисаларига гувоҳ бўлдим. Назаримда тақдир мени океандек катта шаҳарга ўз машинам билан отиб юборган-у, юз бераётган фалокатларни кўриб, ўрганиб мулоҳазаларимни бошқаларга ҳам айтиш мажбуриятини зиммамга юклагандек эди. Илгари таёқчасини кўтариб, мени тўхташга ундаган ДАН ходими кўзимга балодек кўринган бўлса, қисқа фурсатда улар менинг маслаҳатчи дўстларимга айланди. Ўтган бир йиллик муддат, машина, йўл ва ДАН ходимлари билан мулоқот менга ёзувчи сифатида умр бўйи ёзса тугамайдиган мавзулар эшигини очди. Турли фалокат сабаблари, йўл адолатсизликлари, маънавияти қашшоқ - зўрига ё зарига ишонган ношукр бойваччаларнинг айби билан юз бераётган фожеалар ҳақида роман бошладим. Унинг воқеаларида, албатта, ДАН ходимларининг фаол иштироклари, тасвирлари, хизматлари бор... Ростдан ҳам ўрганса арзийдиган мавзулар оз эмас. Кичик бир мисол: ўтган ҳафта Тошкент ҳалқа йўлида фалокат юз берди. Йигирма беш ёшлардаги бир йигит машинаси билан йўлдан чиқиб кетиб, думалади. Оллох асрагандек машина думаланиб яна ростланди, чеккароққа туриб қолди. Мен унинг ортидан кетаётган эдим, дарҳол тўхтадим. Йигит ўриндиқда бошини рулга қўйганича ётарди. Шукрки, у тирик экан, лаби, пешонаси сал тирналиб, қон излари кўринди. Машинасининг айрим жойлари, озроқ талофат кўрган эди.

— Адолатсизликка чидолмайман, ака, хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг, бу воқеага адолатсизлик сабабчи бўлди, - деди у, — Бензин олиш учун навбатда турган эдим. Менга навбат етганда ўзимдан ёш бир бола «Тико»си билан олдимга тиркалди... Ҳеч кимни назар писанд қилмай навбатсиз бензин олди...

Бор гап шу! Бир қарашда арзимаган воқеа. Лекин озми-кўпми тартиб билан навбат кутган ҳайдовчи бола ушбу адолатсизликни кўтаролмади. Таъсирланиб, ўтган воқеа тафсилоти ҳақида ўйлаб, асаби бузилиб кетаётганида машинаси... ағдарилди. Ваҳоланки, у бировни уриб кетиши ҳам мумкин эди-ку!

Бизда бир ёмон, ўта хавфли иллат (дунёқараш, маънавият билан боғлиқ) илдиз отаяпти. Бу, машинасининг маркаси, номерига таяниб, орқа қилиб, ҳаракатда, йўналишда ўзгани менсимаслик, ҳатто, ДАН ходими билан ҳам ҳисоблашмаслик. Бу нима дегани? Айтайлик, эскироқ бир «Мерседес» машинасини миниб бораётган биродаримиз ёки укамиз гўё у минган машина оламда йўқдек, баъзан истаганича йўл ҳаракати қоидасини бузиб, атрофидаги «майда, иккинчи даражали машиналар»га йўл бермай ёки огоҳлантирувчи қизил чироққа парво қилмай «ўзининг кимлигини кўрсатади». Шундай пайтда истанг-истаманг, бошқа ҳайдовчилар қонун фақат менга тегишлими, деб ҳаракат қилишмайдими, ёшлар-чи?

Баъзан билиб, баъзан билмай йўл ҳаракати қоидаси кетма-кет бузилаверади. Даҳшатлиси, фалокатлар кўпаяди. Лекин, нечундир ҳайдовчи бўлиб ўтган, ўтаётган воқеаларни тезда унутади, хулосалар чиқармайди.

Ҳайдовчи билмайдики, унинг хатоси ўзидек бошқа ҳайдовчи, пиёдаларнинг ҳаёти, тириклиги билан боғлиқ. Баъзан ўйлаб қоламан: (айниқса, ўлим юз берганда) бизда йўл-транспорт ҳаракати қоидаларини бузган фуқароларга нисбатан қўлланилаётган чора-тадбирлар жуда енгил эмасмикан? Йўқса, нега йўл қоидаларини бузиш ҳоллари камайиш ўрнига кўпайиб бормоқда. Агар билсак, йўлдаги барча тартибсизликлар бизнинг даражамизни, умумий даражамизни акслантирувчи ойнадир. Буни тан олмасликнинг иложи йўқ.

— Нима қилса автоҳалокатлар камаяди ёки бутунлай йўқолади? Бунинг чораси борми? - ушбу савол билан ДАН ходимларию, пиёдалар ва ҳайдовчиларга мурожаат қилдим. Уларнинг фикри турлича... Улар асосан аҳоли ўртасида тарғибот ишларини кучайтириш орқали яхши натижаларга эришиш мумкинлиги ҳақида гапирдилар. Бу борада Мирзо Улуғбек тумани ИИБ ДАН бўлими бошлиғи, милиция майори Собиржон Ирисбеков, туман ИИБ ДАН бўлими катта нозири, милиция майори Аҳад Асроров, Тошкент шаҳар ДАН бўлими катта нозири, милиция капитани Нормирза Ахмедов, ушбу бўлим нозири Эркин Усмонов, Бухоро вилоят ДАН бошлиғи, милиция подполковниги Рустам Носиров каби ўнлаб соҳа ходимлари астойдил фикр алмашдилар.

Йўлда кетаётиб «Волга» автомобили трамвай йўлини кесиб ўтишда, трамвайни уриб изидан чиқариб юборганига кўзим тушди. Енгил машинанинг оғир трамвайни уриб изидан чиқариши, кўз кўриб, қулоқ эшитмаган воқеа бўлиб туюлди менга. (Юк крани билан трамвайни кўтариб, изига қўйишди). Тумонат одам тўпланган, ҳамма ҳайдовчи ва машина ичидагиларнинг тақдири билан қизиқарди... Хуллас, ушбу воқеа сабаб бўлиб, майор Аҳад Асроров билан суҳбатлашиб қолдик. Аҳоли сони 300 мингга етган Мирзо Улуғбек туманида ҳар ўн кишига биттадан транспорт тўғри келар экан. Шаҳарнинг баъзи туманларига нисбатан бу туманда автоҳалокатлар кам содир этилади. Шундай бўлса-да, 1998 йилда туман бўйича 221 та автоҳалокат юз бериб, 19 киши вафот этган, 264 киши жароҳатланган. Майиб-мажруҳ бўлганлар бор... 264 кишининг пешонасига жароҳат олиш, ногиронлик битилди, шунча хонадоннинг тинчи бузилди, қайғу ин қурди... Ушбу рақамлар автоҳалокат нисбатан кам қайд этилган туман мисолида айтилаяпти. Ҳа, нисбатан кам! Лекин ҳаётдан бир кишининг бўлса-да, эрта кўз юмуши оғир мусибат эмасми? Бу, ўйлашга, ўрганишга лойиқ ижтимоий фожеа эмасми? Ҳолбуки, республикамиз бўйича айтадиган бўлсак, бир йилда қанчадан-қанча кишиларнинг умрига зомин бўлаётган автоҳалокатлар тафсилоти янада оғир, қайғулидир. Шунинг учун ҳам Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан ҳаракат хавфсизлиги ойлигига барчанинг эътибори жалб этилди. Шунга қарамай, кўпчилик бугун ҳам ушбу қарорнинг ўта муҳимлигини ҳис этишолмаётир.

Хўш, автоҳалокатларнинг такрорланмаслиги учун амалий чоралар нималардан иборат? Дарвоқе, туманда жами 32 та ДАН ходими бўлимларга бўлиниб ишлайди. Шундан бир ёки икки киши тарғибот-ташвиқот бўлимида хизмат қилади. 300 минг аҳолига эга туманда, аниқроғи, бир киши аҳоли ўртасида йўл қоидаларини тушунтириш ва тарғиб қилиш билан шуғулланади. Демоқчиманки, бу муҳим ишнинг масъуллиги асосан бир кишининг зиммасида. (Ушбу далилни туман, шаҳар, вилоят миқёсида қайта кўриб чиқишнинг вақти етмадимикан?)

Қолган бўлимлар, масалан, қидирув, техник назорат, маъмурий-амалиёт, йўл-патрул хизмати, навбатчи қисм кабилар ҳам ўз хизмат мажбуриятлари юзасидан иш олиб борадилар. Ҳамма бўлимнинг ўз масъул вазифаси бор. Назаримда, ана шу бўлимларнинг ишини нисбатан енгиллатиш мақсадида тарғибот-ташвиқот бўлими мавжуд. Бўлим зиммасидаги юкни кўтариш учун зўриқиб ишлашга мажбур. Масалан: Мирзо Улуғбек туманида 50 та маҳалла, 37 та мактаб, 90 та болалар боғчаси мавжуд. Ва яна ташкилотлар, корхона, олий ўқув юрти, техникум, кичик корхона, автоқўнимгоҳ, хизмат кўрсатиш катта шаҳобчалари, бир неча дўконлар, устахоналар мавжуд. Энди ўйланг, бир киши юқорида қайд этилган жамоаларнинг қай бири билан мақсадга етгулик даражада, яъни кўзланган натижага эга суҳбат ва тарғиботга эришади. Бу, амалда мумкин бўлмаган иш.

Маълумки, ҳеч бир соҳа, касб узоқ вақт бир йўналишда қотиб қолмайди. Замон ва тараққиёт талабига мувофиқ унга ўзгаришлар киритилади, яъни мазмун, қоидалар, тартиб, йўналишлар билан бойитилади. Бу борада менинг таклифларим шундайки, ДАН ходимларининг кучини сочиб юбормасдан, уларнинг фаолияти аниқ мақсадга йўналтирилса. Бунинг учун «Ҳаракат хавфсизлиги», «Машина маркалари» каби дарсликлар яратиб, ўрта мактаб дастурига киритилса. Болалар машина, йўл қоидалари, ҳайдовчилик касби, қонунлар билан мактабданоқ танишиб, ўрганиб чиқишса... ДАНнинг барча бўлим ходимлари, касбий билим ва малакага эга мутахассислар ҳафтада 2-3 соат мактабларда дарс беришса... Бу албатта мулоҳаза.

Бугунги кунда баъзи бир юқори синф ўқувчиларининг, институт талабаларининг ўз шахсий машиналари бор. Қолаверса, бу иқтисодий имкони етарли ота-оналарнинг ҳам орзуси. Назаримда, юқоридаги тадбир жорий этилса, ДАННинг тарғибот-ташвиқот бўлими олдига қўйилган вазифанинг каттагина қисми амалда ўз ижобий натижасини беражак.

Яқинда ота бўлмиш бир киши билан суҳбатлашдим. «Ўғлим саккизинчи синфни битирсин, - дейди у. — Эски бир 24 олиб бераман. Нега десангиз, 24 мустаҳкам машина, бировни урсангиз ҳам, биров келиб сизни урса ҳам ҳеч бало бўлмайди...» Эътибор беринг, ота ўз ўғлининг хавфсизлигини ўйлаб, «ГАЗ-24» - Волга машинаси олиб бермоқчи. У йўлларда учраётган автоҳалокатларни инкор этмоқчи эмас, ҳатто, ўғлининг ҳаётидан хавфсираяпти. Унинг фикрича, ўлимга чап беришнинг йўли - мустаҳкам, кучли машина миниш. Демак, хавфсизликнинг чораси кучли машина миниш бўлса, у вақтда енгил автомобил эмас, трактор, «МАЗ», «КамАЗ»ларни минишга тўғри келади...

«Ўғлингиз йўл ҳаракати қоидаларини биладими?» - деган саволимга у: «24 ни миниб ўргансин, кейин права олиб бераман», - дея хотиржам жавоб берди.

Кўриниб турибдики, бугунги кунда ота ҳам, бола ҳам йўл ҳаракати қоидаларини билишга ошиқаётгани йўқ. Шундай экан, бундан буён ДАНнинг фаолияти янгича мазмун билан бойиши тайин. Истанг-истаманг, кун сайин турмуш тарзимиз, режаларимизда ДАНнинг фаол аралашуви ошиб боради, яъни биз яшаш тарзимизда ДАНдан йироқлашмай, аксинча, унга яқинлашиб борамиз. Балки, бунга бирмунча вақт керакдир. Аммо, ишончим комилки, ДАН соҳасидаги дастлабки қадамлар, янгиликлар, жамики ўзгаришлар, албатта фуқароларимизнинг маданий қатламига тезроқ ўз таъсирини ўтказиб, секин-аста бу бошқаларга-да тарқалади.

Ражаббой РАУПОВ, ёзувчи

«Руҳобод» - ҳунармандлар маскани

Соҳибқирон Амир Темур замонида қурилган, неча асрлардан буён одамларни ҳайратга солиб келаётган «Руҳобод» ёдгорликлар мажмуи эндиликда яна бир хайрли мақсадга хизмат қилади. Бу тарихий қадамжо Самарқанд ҳунармандларининг марказига айланади. Наврўз байрамига қадар бу ерда усталар учун етарли шароит яратилиб, улар ясаган буюмлар савдо-кўргазма зали ташкил этилади. Айни пайтда бинони таъмирлаш ва қайта тиклаш ишлари олиб борилаётир.

Бу мамлакатимиз Президентининг «Халқ бадиий ҳунармандчилиги ва амалий санъатини янада ривожлантиришни давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони изчил амалга оширилаётганлигининг самарасидир. Мазкур Фармон асосида ўзбек амалий санъатининг бетакрор турлари - ганчкорлик, наққошлик, ёғоч, тош ва суяк ўймакорлиги, пичоқчилик, заргарлик, каштачилик, гиламчилик қайта эъзоз топиб, анъанавий мактаблар тикланмоқда.

Бугунги кунда вилоят бўйича 490 нафар уста «Ҳунарманд» уюшмасига бирлашган. Ёшларни ўқитиш, уларга касб сир-асрорларини ўргатиш бўйича еттита уста-шогирд мактаби ташкил этилган.

— Биз эндиликда Самарқанд миниатюра санъати, кандакорликни қайта тиклаш учун ҳаракат қиляпмиз, - дейди республика «Ҳунарманд» уюшмаси Самарқанд бўлимининг раиси Акбар Ҳакимов. — Вилоятнинг энг чекка қишлоқларидаги ноёб истеъдод эгалари маҳоратини намойиш қилишга кўмаклашяпмиз. Қўшробод ва Нурободда жундан гилам тўқиш услубини кенг ёйишни режалаштирганмиз.

Ҳар тўғрида

Газета сўзининг келиб чиқишини 1538 йилги «газзета» кумуш тангаси билан боғлашадилар. Чунки Венеция аҳолиси ўша йилларда бир «газзета» тангага янгилик ва хабарлар битилган бир варақ қоғозни сотиб олганлар.

***

Бизгача сақланиб қолган энг кўҳна газета 1470 йилда Кельнда чиққан экан. Энг кўҳна журнал Швеция адабиёт академиясининг журнали бўлиб, унинг биринчи нусхаси 1645 йилда чиққан.

***

АҚШда Уэбстр деб номланувчи кўл бор. Аслида бу кўлнинг номи: Чаргоггагоггманчауггагоггчаубунагунгамонугг деб аталади. Бу ном қадим даврларда ҳинду қабилалари томонидан қўйилган бўлиб, таржима қилинганда: Ҳинду қабилаларининг йиғин ўтказиши ва балиқ овлашлари учун мўлжалланган бетараф ҳудуд» деган маънони англатади.

***

Тоза олтин табиатда учрамас экан. Одатда улар бошқа металлар бирикмаси билан биргаликда учрайди. «Тоза олтин» ибораси ишлатилганда бу юқори сифатли қимматбаҳо металлнинг таркибида бошқа бирикмаларнинг кам фоизда бўлиши тушунилади. Чунки у юмшоқ бўлиб, кўпинча заргарлар уларни қабул қилмайдилар. «Тоза олтин»га бармоғингизни теккизиб кўрсангиз дарҳол изи қолади. Шунинг учун қаттиқроқ бўлиши учун кумуш ва мис каби металлардан қўшадилар. Масалан никоҳ узуклари 583 пробали бўлиб, бу дегани узукда 58,3 фоиз тилло мавжуд. Қолганлари бошқа металлар.

Тоза олтин бўлганида эди бу 1000 пробали бўлмоғи даркор эди.

А.БЎРИЕВ тайёрлади.

Бош муҳаррир: Миргиёс ҚАЮМОВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79.
Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва муҳбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ-56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-03-01. Наманганда - 6-22-10. Самарқандда - 35-64-24. Фарғонада - 24-58-43. Урганчда - 6-03-40. Қаршида - 5-19-11. Кумқўрғонда - 54-3-50.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134
Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақами гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти — 21.30
Топширилди 22.00

Буюртма Г— 0113. Нусхаси — 17.395.

123456